

Gorzów Wlkp., 14 listopada 2025 r.

PS-VIII.431.24.2025.MMac

Pani
Ludmiła Janik
Dyrektor
Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie
w Świebodzinie

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

Na podstawie ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (j.t. Dz.U. z 2025 r., poz. 49), rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 21 sierpnia 2015 r. w sprawie przeprowadzania kontroli przez wojewodę oraz wzoru legitymacji uprawniającej do przeprowadzania kontroli (Dz.U. z 2015 r., poz.1477) - zespół kontrolny w składzie:

- Monika Mach - Inspektor Wojewódzki w Wydziale Polityki Społecznej Lubuskiego Urzędu Wojewódzkiego w Gorzowie Wlkp., posiadająca upoważnienie Wojewody Lubuskiego Nr 237-1/2025 z 1 września 2025 r. – przewodnicząca Zespołu kontrolnego,
- Wirginia Puł-Sobania – Inspektor Wojewódzki w Wydziale Polityki Społecznej Lubuskiego Urzędu Wojewódzkiego w Gorzowie Wlkp., posiadająca upoważnienie Wojewody Lubuskiego Nr 237-2/2025 z 1 września 2025 r. – członek Zespołu kontrolnego;

przeprowadził w okresie od 9 września 2025 r. do 7 listopada 2025 r. kontrolę sprawdzającą w Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Świebodzinie (w jednym dniu, tj. 11 września 2025 r. czynności odbywały się w siedzibie jednostki kontrolowanej).

Kontrola została zrealizowana zgodnie z zatwierdzonym przez Wojewodę Lubuskiego Rocznym Planem Kontroli na 2025 rok. Przed przystąpieniem do kontroli, Zespół kontrolny złożył pisemne oświadczenia o braku okoliczności uzasadniających wyłączenie od udziału w niniejszej kontroli. Dokonano wpisu do książki kontroli.

Zakresem kontroli objęto realizację zaleceń pokontrolnych oraz sposób prowadzenia pracy z zawodową rodziną zastępczą.

Kontrola obejmowała okres od 11 kwietnia 2024 r. do 8 września 2025 r.

Kontrolę przeprowadzono w obecności Pani Ludmiły Janik - Dyrektora Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Świebodzinie oraz *Wyłączenia dokonał zespół kontrolny na podstawie art. 5 ustawy z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej (Dz.U. z 2022 r., poz. 902) - Kierownika Rodzinnej Pieczy Zastępczej, które udzielały wyjaśnień podczas kontroli.

Akta kontroli, str. 1-24

W toku kontroli ocenie poddano następujące zagadnienia:

1. Kompletowanie we współpracy z Ośrodkiem Pomocy Społecznej dokumentacji związanej z przygotowaniem dziecka do umieszczenia w rodzinie zastępczej, zgodnie z art. 180 pkt 12) ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.
2. Przygotowanie rodzin zastępczych na przyjęcie dziecka, poprzez udzielenie szczegółowych informacji i przekazanie dokumentacji, o której mowa w art. 47 ust. 1 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.
3. Prowadzenie postępowań w sprawie zapewnienia dzieciom miejsc w pieczy zastępczej w sposób sprawny i wyczerpujący dostępne możliwości.
4. Udzielanie Sądowi pisemnych informacji na temat trudności w realizacji postanowienia o umieszczeniu dzieci w pieczy zastępczej, zgodnie z art. 182 ust. 4 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.
5. Sposób prowadzenia pracy z zawodową rodziną zastępczą Państwa Chomiak.

Ustaleń kontroli dokonano na podstawie analizy dokumentacji:

- sprawozdań przekazywanych w Centralnej Aplikacji Statystycznej, pod nazwą „Niezrealizowane postanowienia sądu” z okresu objętego kontrolą;
- przygotowanych przez jednostkę wykazów dzieci, skierowanych postanowieniem Sądu do pieczy zastępczej;
- zarządzenia Nr 29/2024 Dyrektora Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Świebodzinie z dnia 17 grudnia 2024 r. w sprawie przyjęcia Procedur Zapewnienia Dziecku Ochrony w Związku z Przemocą Domową i Procedur Umieszczania Małoletnich Dzieci w Pieczy Zastępczej w Powiecie Świebodzińskim;
- dodatkowych wyjaśnień i oświadczeń pisemnych Dyrektora Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie składanych w toku kontroli 22 września 2025 r. i 3 listopada 2025 r.
- protokołu kontroli przeprowadzonej 29 maja 2025 r. przez organizatora rodzinnej pieczy zastępczej w zawodowej rodzinie zastępczej.

W ramach prowadzonych czynności kontrolnych, dokonano szczegółowej analizy:

- a) dokumentacji 7 dzieci, związanej z procedurą umieszczenia ich w rodzinnej pieczy zastępczej – w wyniku postanowienia Sądu
 - dzieci A1, A2, A3 – rodzeństwo,
 - dzieci B1, B2 – rodzeństwo,
 - dziecko C,
 - dziecko D.

W okresie od 11 kwietnia 2024 r. do 8 września 2025 r. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Świebodzinie zrealizowało postanowienia sądowe obejmujące łącznie:

- 35 dzieci skierowanych do rodzinnej pieczy zastępczej (w tym 5 noworodków, które bezpośrednio ze szpitala zostały odebrane przez rodziny zastępcze);
- 12 dzieci, skierowanych do placówek opiekuńczo-wychowawczych.

Próbę do kontroli Zespół kontrolny wyłonił na podstawie czasu oczekiwania przez małoletnich w środowisku naturalnym na zabezpieczenie w rodzinnej pieczy zastępczej.

Wybrano dzieci, wobec których realizacja postanowienia Sądu trwała najdłużej.

*Wyłączenia dokonał zespół kontrolny na podstawie art. 5 ustawy z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej (Dz.U. z 2022 r., poz. 902).

W przypadku dzieci, kierowanych do pieczy instytucjonalnej – w 4 przypadkach umieszczenie w placówce trwało powyżej miesiąca *Wyłączenia dokonał zespół kontrolny na podstawie art. 5 ustawy z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej (Dz.U. z 2022 r., poz. 902); jednak każdorazowo było to spowodowane trudnościami z wyegzekwowaniem od rodziców doprowadzenia dziecka do wskazanej jednostki.

Ponadto, Zespół kontrolny poprosił o dokumentację, dotyczącą pracy organizatora rodzinnej pieczy zastępczej z zawodową rodziną zastępczą *Wyłączenia dokonał zespół kontrolny na podstawie art. 5 ustawy z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej (Dz.U. z 2022 r., poz. 902).

Akta kontroli, str. 25-657

Ocena skontrolowanej działalności

1. Kompletowanie we współpracy z Ośrodkiem Pomocy Społecznej dokumentacji związanej z przygotowaniem dziecka do umieszczenia w rodzinie zastępczej¹.

W toku kontroli doraźnej z 2024 r. stwierdzono brak odpowiedniej współpracy pomiędzy jednostkami organizacyjnymi pomocy społecznej w gminie i powiecie.

Mimo faktu, że wśród zadań organizatora rodzinnej pieczy zastępczej ustawa wymienia „współpracę ze środowiskiem lokalnym, w szczególności z (...) ośrodkiem pomocy społecznej, centrum usług społecznych (...)”², nie była ona realizowana w prawidłowy sposób. Z tego powodu, w trakcie kontroli sprawdzającej, Zespół kontrolny skupił się na kwestii zasięgania przez PCPR informacji i pobierania dokumentacji od OPS/CUS na temat sytuacji rodziny biologicznej oraz dziecka, które ma zostać umieszczone w rodzinnej pieczy zastępczej.

W przypadku 7 dzieci, których proces zabezpieczania badali kontrolujący, działania Powiatowego Centrum przedstawiały się jak opisano poniżej:

*Wyłączenia dokonał zespół kontrolny na podstawie art. 5 ustawy z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej (Dz.U. z 2022 r., poz. 902).

Akta kontroli, str. 25-57; 150-648; 655-657

W kontrolowanym obszarze nie stwierdzono nieprawidłowości. Zalecenie pokontrolne uznaje się za zrealizowane.

2. Przygotowanie rodzin zastępczych na przyjęcie dziecka, poprzez udzielenie szczegółowych informacji i przekazanie dokumentacji.

W trakcie obecnej kontroli stwierdzono, że w okresie od 11 kwietnia 2024 r. do 8 września 2025 r. 35 dzieci umieszczono w rodzinach zastępczych, a kilkoro spośród nich było zabezpieczanych więcej niż raz, np. z powodu konieczności przeniesienia małoletnich do bardziej dogodnych warunków lub ze względu na potrzebę połączenia rodzeństwa.

*Wyłączenia dokonał zespół kontrolny na podstawie art. 5 ustawy z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej (Dz.U. z 2022 r., poz. 902);

¹ art. 180 pkt 12 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

² art. 76 ust. 4 pkt 8 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

Dokumentacja wychowanków zawierała głównie postanowienia sądu o umieszczeniu dzieci w pieczy zastępczej, informacje o ich sytuacji prawnej, akty urodzenia, dane pozyskane z OPS lub CUS na temat sytuacji w ich rodzinach biologicznych, książeczki zdrowia, dokumentacje medyczne, *Wyłączenia dokonał zespół kontrolny na podstawie art. 5 ustawy z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej (Dz.U. z 2022 r., poz. 902).

W każdym z wymienionych przypadków, rodziny zastępcze potwierdziły otrzymanie dokumentacji dzieci od organizatora rodzinnej pieczy zastępczej w stosownym oświadczeniu na piśmie.

Akta kontroli, str. 25-57; 150-648; 655-657

W kontrolowanym obszarze nie stwierdzono nieprawidłowości. Zalecenie pokontrolne uznaje się za zrealizowane.

3. Prowadzenie postępowań w sprawie zapewnienia dzieciom miejsc w pieczy zastępczej w sposób sprawny i wyczerpujący dostępne możliwości.

W trakcie kontroli doraźnej z 2024 r., Zespół kontrolny miał zastrzeżenia do sposobu prowadzenia przez Powiatowe Centrum postępowania w sprawie zabezpieczania dzieci w pieczy zastępczej. Głównym problemem była mała skuteczność jednostki w realizowaniu swojego zadania. Wynikało to m.in. z braku właściwej współpracy z instytucjami w środowisku lokalnym, ze sztywnego opierania się na zapisach mało przejrzystej procedury, a także z niewystarczającej determinacji i zaangażowania pracowników w działania, zmierzające do zapewnienia dzieciom bezpiecznego środowiska.

Takie podejście spowodowało wówczas poważne opóźnienie w realizacji postanowienia sądu i w rezultacie przez pół roku dla dwójki bardzo małych dzieci nie znaleziono zastępczych opiekunów.

*Wyłączenia dokonał zespół kontrolny na podstawie art. 5 ustawy z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej (Dz.U. z 2022 r., poz. 902).

Zespół kontrolny zwrócił uwagę, że sytuacja w związku z niezrealizowanymi postanowieniami sądowymi w powiecie świebodzińskim w 2025 r. uległa zdecydowanej poprawie. Jest to widoczne w comiesięcznych sprawozdaniach pod nazwą „Niezrealizowane postanowienia sądu”, które jednostka przekazuje do tuł. Urzędu w systemie CAS. *Wyłączenia dokonał zespół kontrolny na podstawie art. 5 ustawy z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej (Dz.U. z 2022 r., poz. 902).

Wszystkie pozostałe postanowienia realizowano przynajmniej w takim zakresie, że dzieci były odbierane z rodziny biologicznej i zabezpieczone tymczasowo, głównie w pogotowiu rodzinnym. Tam, poza zagrażającym środowiskiem, mogły oczekiwać na próby znalezienia dla nich miejsca docelowego.

Od czasu kontroli doraźnej w 2024 r. powiat świebodziński utworzył 2 nowe rodziny zawodowe – obie funkcjonują na terenie innych powiatów i to na tyle zmieniło sytuację, że dzieci w ostatnim czasie nie oczekiwały już na umieszczenie w rodzinnej pieczy zastępczej. Co więcej, w niektórych miesiącach wykazywano nawet w sprawozdaniach 1 wolne miejsce w rodzinnej pieczy.

Jeśli chodzi o rekomendowaną w 2024 r. zmianę w zakresie opracowanej procedury odbioru dzieci z rodzin biologicznych, to 17 grudnia 2024 r. Dyrektor Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Świebodziźnie wydała w tej sprawie Zarządzenie Nr 29/2024. Zgodnie z jej pisemnym oświadczeniem z 3 listopada 2025 r., w tworzenie procedury zaangażowane były wszystkie podmioty, które miały w tym dokumencie przypisane

zadania do wykonania, tj. przedstawiciele Sądu Rejonowego w Świebodzinie, Kuratorów Zawodowych, Komendy Powiatowej Policji w Świebodzinie, Ośrodków Pomocy Społecznej /Centrów Usług Społecznych z terenu powiatu świebodzińskiego, Nowego Szpitala w Świebodzinie.

Warto zauważyć, że w kwietniu br. Ministerstwo Sprawiedliwości w porozumieniu z Ministerstwami Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, Edukacji Narodowej oraz Spraw Wewnętrznych i Administracji, a także przedstawicielami innych służb, opracowało wzór bezpiecznej procedury przymusowego odebrania dziecka z domu. Dokument został opublikowany na stronie internetowej Ministerstwa Sprawiedliwości i stanowi gotowy szablon do prowadzenia tego typu postępowania.

W procedurze opracowanej w powiecie świebodzińskim, ujęto również przypadki postępowania w sytuacjach, gdy odbiór małoletniego następuje w wyniku postanowienia Sądu lub, gdy to sam rodzic zwraca się z wnioskiem o zabezpieczenie dziecka. Dokument powstał w oparciu o obowiązujące przepisy prawa.

Zespół kontrolny stwierdza, że w początkowej fazie okresu objętego kontrolą, w powiecie świebodzińskim wystąpiły przypadki poważnych trudności z zabezpieczaniem dzieci w rodzinnej pieczy zastępczej. Skutkowało to długotrwałym postępowaniem i koniecznością oczekiwania przez małoletnich na realizację postanowień sądowych w nieodpowiednim środowisku.

Jednakże, na przestrzeni kilkunastu miesięcy doszło do zwiększenia liczby rodzin zastępczych i nastąpiła wyraźna poprawa w sposobie prowadzenia postępowań z zakresu zapewniania dzieciom pieczy zastępczej.

Wobec powyższego, kontrolujący przyjęli, że jednostka kontrolowana dołożyła wszelkich starań, aby doprowadzić do realizacji zalecenia pokontrolnego i w dłuższej perspektywie osiągnęła zamierzone rezultaty.

Akta kontroli, str. 25-57; 150-648; 655-657

W kontrolowanym obszarze nie stwierdzono nieprawidłowości. Zalecenie pokontrolne uznaje się za zrealizowane.

Zespół kontrolny rekomenduje, aby:

- podejmować intensywne starania o zapewnienie wystarczającej liczby miejsc w rodzinnej pieczy zastępczej,
- przy realizacji postanowień sądowych o umieszczeniu dzieci w pieczy zastępczej, wykorzystywać wszystkie dostępne, zgodne z przepisami możliwości zabezpieczenia małoletnich i nie dopuszczać w tym zakresie do przewlekłości postępowania.

4. Udzielanie Sądowi pisemnych informacji na temat trudności w realizacji postanowienia o umieszczeniu dzieci w pieczy zastępczej.

W 2024 roku kontrolujący zwrócili uwagę na fakt, że komunikacja z Sądem w okresie podejmowania przez PCPR prób umieszczenia dzieci w pieczy – przebiegała w zasadzie jednokierunkowo. To pracownicy Sądu wysyłali do Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie pisemne ponaglenia do realizacji wydanego postanowienia, wykonywali telefony do jednostki i monitowali w sprawie zabezpieczenia małoletnich. PCPR z własnej inicjatywy niczego nie wyjaśniał, nie relacjonował swoich działań, nie uzasadniał i nie usprawiedliwiał długotrwałości postępowania.

Obecnie, w przypadkach, gdy wystąpiły trudności z wykonaniem orzeczenia sądu,

*Wyłączenia dokonał zespół kontrolny na podstawie art. 5 ustawy z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej (Dz.U. z 2022 r., poz. 902) (...), Powiatowe Centrum

natychmiast sygnalizowało problem, pisząc do Sądu informację o braku wolnych miejsc w pieczy zastępczej na terenie powiatu i prowadzonych poszukiwaniach w innych regionach kraju, a także wnioskując o objęcie rodziny biologicznej intensywnym nadzorem kuratora. Ogólnie, należy stwierdzić, że komunikacja pomiędzy obiema instytucjami uległa zdecydowanej poprawie i obecnie o wykonywanych czynnościach oraz podejmowanych decyzjach, organizator rodzinnej pieczy zastępczej informuje Sąd na bieżąco.

Akta kontroli, str. 25-57; 150-648; 655-657

W kontrolowanym obszarze nie stwierdzono nieprawidłowości. Zalecenie pokontrolne uznaje się za zrealizowane.

- 5. Sposób prowadzenia pracy z zawodową rodziną zastępczą** *Wyłączenia dokonał zespół kontrolny na podstawie art. 5 ustawy z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej (Dz.U. z 2022 r., poz. 902).

Akta kontroli, str. 58-149; 649-654

W kontrolowanym obszarze nie stwierdzono nieprawidłowości.

Zespół kontrolny rekomenduje, aby:

- zachęcać rodziny zastępcze do korzystania z możliwości czasowego niesprawowania opieki nad wychowankami,
- na bieżąco weryfikować wszelkie sygnały o nieprawidłowościach w funkcjonowaniu rodzin zastępczych.

WNIOSKI:

W wyniku przeprowadzonego postępowania, nie stwierdzono uchybień w zakresie objętym kontrolą.

Rekomendacje:

W celu usprawnienia w przyszłości działań jednostki kontrolowanej, **rekomendują:**

1. Podejmować intensywne starania o zapewnienie wystarczającej liczby miejsc w rodzinnej pieczy zastępczej,
2. Przy realizacji postanowień sądowych o umieszczeniu dzieci w pieczy zastępczej, wykorzystywać wszystkie dostępne, zgodne z przepisami możliwości zabezpieczenia małoletnich i nie dopuszczać w tym zakresie do przewlekłości postępowania.
3. Zachęcać rodziny zastępcze do korzystania z możliwości czasowego niesprawowania opieki nad wychowankami,
4. Na bieżąco weryfikować wszelkie sygnały o nieprawidłowościach w funkcjonowaniu rodzin zastępczych.

Pouczenie

Zgodnie § 14 ust. 1 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej w sprawie przeprowadzania kontroli przez wojewodę oraz wzoru legitymacji uprawniającej do przeprowadzania kontroli, jednostka kontrolowana może zgłosić umotywowane zastrzeżenia do wystąpienia pokontrolnego w terminie 7 dni od daty jego otrzymania. Wystąpienie pokontrolne sporządzono w 2 jednobrzmiących egzemplarzach, z których:

- egzemplarz nr 1 przekazano Dyrektorowi jednostki kontrolowanej,
- egzemplarz nr 2 wraz z aktami kontroli pozostawiono w aktach Wydziału Polityki Społecznej LUW w Gorzowie Wlkp.

Kontrolujący:

INSPEKTOR WOJEWÓDZKI
w Wydziale Polityki Społecznej

Monika Mach

Z up. WOJEWODY LUBUSKIEGO
Grażyna Jelska

Dyrektor

Wydziału Polityki Społecznej

INSPEKTOR WOJEWÓDZKI
w Wydziale Polityki Społecznej

Wirginia Puł-Sobania